

dat de aangesprokene het heil zal ontvangen, ja in beginsel (tegelijk met het Godswoord) reeds ontvangen heeft" (Praedvies, blz. 53). Zoo is ook het Sacrament de verzegeling van deze onvoorwaardelijke heilstoezegging en dus van de geschonken gaven, aan de uitverkorenen en geloovigen. Niet alleen worden de beloften zonder geloof niet gerealiseerd, maar ook: zonder geloof (en verkiezing) zijn er geen beloften in eigenlijken zin. Zooals er ook zonder geloof geen sacrament in den eigenlijken zin is. Er is hier een correlatie, een onderlingen, onverbreekelijke samenhang".⁸

Inderdaad, hoe men in dit denk-schema over de sacramenten moet oordeelen, spreekt nu wel vanzelf. „Zij verzegelen den geloovigen en uitverkorenen de onvoorwaardelijke heilstoezegging, de hun reeds geschonken „inwendige genade". Voor den ongeloofige kunnen zij niet meer doen, dan nadruk leggen op het tot alle menschen komende „uitwendige" aanbod der genade. Maar in eigenlijken zin is er dan van Sacrament geen sprake meer. Zoodat o.m. uit de eerste doopvraag, waarin het „in Christus geheiligd zijn" als grond van den Doop wordt gesteld, volgt, dat deze vraag den niet-verkoren kinderen het recht op den doop in diepen, vollen zin niet toekent, en hun doop niet in vollen zin als doop beschouwt (Praedvies, blz. 24)".⁹

Om nu althans eenigermate aan de Schrift recht te doen heeft men de constructie van een inwendige en een uitwendige zijde van het verbond uitgevonden. Tot de inwendige zijde van het verbond behoort de onvoorwaardelijke heilsbelofte voor de uitverkorenen, de inwendige genade, de wedergeboorte, het in-Christus-geheiligd-zijn enz. De uitwendige zijde bestaat daartegenover alleen maar in de aanbidding des heils, de voorwaardelijke belofte. Correlaat aan deze onderscheiding is dan weer die van „ware" bondelingen (de uitverkorenen) en bondelingen-in-uitwendigen-zin. Maar „alles wat van de bondelingen in dezen „uitwendigen" zin te zeggen valt, is „dat zij in een bijzondere betrekking tot den God des Verbonds zijn geplaatst, inzoover Zijn Naam over hen is uitgeroepen, Zijn Evangelie-woord vlak bij hen is gebracht, Zijn goedgunstigheid op bijzondere wijze aan hen is betoond, Zijn eisch met versterkte klem tot hen is gekomen". Men voelt het; al deze woorden blijven in het vage, zeggen eigenlijk niets en raken in de verste verte niet aan de belijdenis van Calvin, dat hunner is de „aanneming tot kinderen".¹⁰

In deze constructie kunnen nu volgens Van Teylingen verbond en doop „op geenerlei wijze" tot grond van het geloof worden. En wel daarom ten principale niet, omdat de belofte en Doop niet ten volle worden gezien als instrumenten des Heiligen Geestes; zij zeggen niets, tenzij de H. Geest de belofte des Verbonds tot een particuliere heilsverzekering heeft gemaakt. Dan verzegelt de Doop ook, niet alleen de belofte, maar inwendige, ontvangen genade. En de Doop wordt, in plaats van alleen verzegeling van het Woord, bijna tot verzegeling van den Heiligen Geest. En het werk des Geestes eigenlijk tot grond des geloofs.

In deze zelfde lijn ligt dan ook de tegenstelling, die men voortdurend hoort maken; het Woord is niets, is dood, zonder den Geest. Alsof niet het Woord juist het krachtige middel des Geestes was! Het is een tegenstelling, die ik ook hoor bij Polman (blz. 58): „Hier baten geen conclusies, noch uit de belofte, noch uit den doop. Hier zijn wij allen aangewezen op de mysterieuze werking des Geestes, die in onze harten een waar geloof ontsteekt.....".

Consequent in deze zelfde lijn ligt dan ook het leeren van de o n m i d d e l i j k e wedergeboorte (dus zonder het Woord), niet als een hypothese ter verklaring van het werk des Geestes in de harten der kinderen, maar als vast bestanddeel van de leer over de orde des heils.¹¹

De eindconclusie van Van Teylingen is, dat in deze leer spiritualistische tendenzen domineeren. „Tegenover de moralistische stroomingen zijner dagen heeft Calvin steeds gewezen op het werk des Geestes. Maar tegenover de Dooperschen evenzeer op het Woord en de Sacramenten als de machtige middelen des Geestes. Aan de eene zijde moet men de genade genade laten, vrij en soeverein; doch aan den anderen kant ook het Verbond als Verbond handhaven. Als men van de verkiezing uitgaat en de bedding (het Verbond) even breed maakt als den stroom (de Verkiezing), dan dreigt ieder oogenblik een doorbraak die alle dijken wegslaat: men houdt geen Verbond meer over en komt in mystieke Geestesvroomheid terecht, omdat de vaste grondslag des geloofs is teloor gegaan".¹²

Aldus schetste de Van Teylingen de resultaten van het dogmavormend vermogen van de Synodes van 1942/43. Het is thans, enkele jaren na 1942, zeer gewenscht dit door een onverdacht getuige ontworpen beeld van de in die jaren in de Gereformeerde kerken ingedragen leer weer eens goed te bekijken en in zich op te nemen. Het schijnt namelijk in veler herinnering nagenoeg te zijn uitgewischt. Sommigen beweren zelfs, dat genoemde Synodes deze door haar

⁸) p. 19/20; ⁹) p. 20; ¹⁰) p. 23; ¹¹) p. 23; ¹²) p. 24.

UIT DE SCHRIFT

DE VERBORGENHEID IN DE VERHARDING VAN ISRAËL.

Want ik wil niet, broeders! dat u deze verborgenheid onbekend zij (opdat gij niet wijs zijt bij u zelf), dat de verharding voor een deel over Israël gekomen is, totdat de volheid der heidenen zal ingegaan zijn; en alzoo zal geheel Israël zalig worden. Rom. 11:25, 26a.

Daar is in de „Oude Kerk" wrijving tusschen de geloovigen-uit-de-Joden, en de Christenen-uit-de-heidenen. Deze laatsten zijn geneigd, zichzelf op de borst te slaan, en zich boven „die Joodsche Christenen" te verheffen: wij zijn toch eigenlijk de 18-karants-kerkleden; die Joodsche geloovigen zijn maar 14-karants! Natuurlijk, ze zijn broeders — maar de „fine-fleur" van de gemeente vormen wij toch, die eertijds heidenen waren.

Tegen deze zelfverheffing waarschuwt Paulus ernstig. Want God heeft Zijn oude Bondsvolk niet verstooten, al heeft dit „en masse" Zijn Christus, en dus het heil verworpen.

Vergeet niet (zoo betoogt de Apostel, in wiens hart ondoofbare liefde gloeit voor zijn volk), vergeet niet, dat Israël de edele olijf is, en dat gij, Christenen-van-heidensche-origine, den wilden olijfboom vormt. Weest daar maar ootmoedig onder!

Want het staat nu zoo: van dien edelen olijf zijn eenige der takken uitgebroken, maar de stam, de wortel is gebleven. En gij, „heiden-Christenen", die tot den wilden olijf behoort, zijt in den edelen ingeplant — aldus hebt gij deel gekregen aan den wortel, waaruit de vettigheid van den olijfboom voortkomt. Hun val werd wel uw rijkdom, maar Gods vrije genade entte u in. Verheft u er dus maar niet op, dat gij Christenen-uit-de-heidenen zijt, en die Hebreërs, naast u zittend, maar een geloovige-uit-de-Joden. Bedenk liever, dat — waar God de oorspronkelijke takken niet spaarde — Hij het u zeker niet zal doen, indien ge uit het geloof mocht uitvallen. Israël blijft Gods volk. Nóg houdt de HEERE den geheelen dag Zijn handen uitgestrekt naar dat weerspanning volk. En Hij is machtig, ook den Jood (die een loot uit den oorspronkelijken stam is) weer terug te enten op zijn alouden boom.

Let op de beeldspraak, en zegt niet: die Paulus was toch geen vakman, een echt stadsmensch: wie ent nu een wilde loot in een edelen stam? Dat weet Paulus ook wel, want hij zegt, dat de „heiden-Christenen" tegen nature in den goeden olijfboom worden ingeënt (vs 24).

Let op de strekking van het beeld, en luistert toe: ik maak u nu de verborgenheid bekend, die eerst in Gods Raad was toegedekt, doch mij geopenbaard is geworden, zegt de Apostel met nadruk.

Die „verborgenheid" raakt Gods raadsplan, het verband in Zijn Raad tusschen Israël en de volken, die Zijn Verbondsgeheimen moesten missen.

De gang van Gods genade in de historie zal zoo zijn: de verharding is maar voor een deel over Israël gekomen, totdat de volheid der heidenen zal zijn ingegaan. God heeft dus Zijn volk niet absoluut verstooten: eens zal er bij Israël een verandering komen in gunstigen zin.

Dit „voor een deel" slaat (zoo zegt prof. Greijdanus in zijn Commentaar op Romeinen) zoowel op den omvang als op den tijd.

God heeft een tijd bepaald. De limiet van dien tijd wordt gevormd door het feit, dat de volheid der heidenen ingaat.

„En alzoo zal geheel Israël zalig worden", jubelt Paulus.

Houd nu het verband vast: denk aan het beeld van den edelen olijf. De boom wordt behouden, hoeveel takken en bladeren en twijgen er ook uitgebroken worden, en door wilde enten (heidenen) vervangen. En nu komt dit woord midden in de practijk van het leven te staan.

Want het geeft ons doorkijk in de wereldhistorie. Als wij vandaag de ontwikkeling van het wereldgebeuren toetsen aan dit woord, wordt het alles zeer actueel.

Wij letten dan immers op het probleem, waarvoor het Joodsche volk de wereld stelt. En we zien daar met beving van, dat God de natuurlijke takken niet

zelf als „goddelijke waarheid" gequalificeerde leerstukken in het geheel niet hebben uitgevaardigd! Wat men niet prettig vindt vergeet men nu eenmaal graag en gauw!

Laat men evenwel om der wille van de waarheid naar dit zakelijke relaas van Van Teylingen blijven luisteren.

En laat men vooral niet vergeten, dat de „zakelijke inhoud" van de leer, waarmee genoemde synodes de kerken zegenden, tot nu toe steeds „onveranderd is gehandhaafd". C. V.

spaart: het bloed van den Gekruisigde is over hen en hun kinderen gekomen.....

Maar wij letten ook op de ontwikkeling der kerkhistorie. En we zien, met beving, een Kerk, die al meer onkerkelijk wordt, de gehoorzaamheid aan het Woord alléén verwerpt, en den greep op de massa (ondanks alle psychologische hulpmiddelen) kwijtraakt. Is de „volheid der heidenen" misschien dicht bij? En wordt dat de oplossing voor de Joodsche kwestie?

Deze verborgenheid is ons intusschen ontdekt, dat de Heere Christus met grooten ernst toeziet op de Vrijmaking Zijner Kerk, hier in Nederland, en op Java en op Soemba — maar niet minder op wat er met Palestina gebeurt, en met het-in-verharding-levende-oude Bondsvolk.

Want die verharding is maar „voor een deel".

Laat ons toezien: de deformatie der Kerk en de „histoirecontemporaine" van de Joden zijn beide tekenen van Christus' wederkomst.

Wordt het kort dag?

O, God spaarde de natuurlijke takken niet — ziet toe, dat Hij ook mogelijk u niet spare. En blijft in Gods goedertierenheid, anderszins zult gij ook afgehouwen worden.

Apeldoorn. J. SMELIK.

KERKELIJK LEVEN

REFORMATIE OOK VAN ONS EVANGELISATIEWERK.

Het doet bijzonder aangenaam aan, dat ook in deze jaren van kerkelijken strijd het werk der evangelisatie niet vergeten wordt.

Voor al mag daarin met blijdschap genoteerd worden de gedachte, die hoe langer hoe meer veld wint, dat het ambt der geloovigen uitgangspunt van alle evangelisatiearbeid moet zijn. In de onlangs van de hand van ds. Van Dooren verschenen brochure „Instructeurs en frontsoldaten" is op dat punt ook weer terecht gewezen.

Wanneer we nu de ontwikkeling van het evangelisatiewerk in de laatste dertig jaar nagaan, dan moeten we constateeren hoe het ambt der geloovigen hoe langer hoe meer op den achtergrond is getreden. We schrijven met nadruk: hoe langer hoe meer. Want de vraag tot wie de roeping voor alle evangelisatiearbeid in de eerste plaats uitgaat, is niet nieuw. Wanneer we namelijk raadplegen de „Handelingen van het congres voor de Gereformeerde Evangelisatie", gehouden op 8 en 9 April 1913, vinden we daarin een referaat over: „De roeping der kerk inzake den evangelisatiearbeid". Aan het slot van dit referaat zijn enkele stellingen opgenomen die ter vergadering werden vastgesteld. Deze stellingen luiden:

„I. Alle arbeid der evangelisatie gaat uit van Christus, die daarbij als orgaan gebruikt zijn kerk. II. In de kerk rust deze taak zoowel op de ambtsdragers als op de leden der gemeente. III. De geloovigen, leden der gemeente, hebben krachtens hun profetisch ambt de roeping om voor Christus te getuigen, en dienengevolge ook, om zijn evangelie weer aan de afgedoolden bekend te maken en hen tot de gemeenschap der kerk terug te voeren. Zij kunnen dit doen of individueel, of door op te treden in vrije corporaties. IV. De ambtsdragers hebben den evangelisatiearbeid der geloovigen aan te moedigen en te bevorderen, daaraan zoo noodig leiding en stuur te geven en daarop toezicht te oefenen. V. Eerst door de harmonische samenwerking van den arbeid der geloovigen en dien der ambtsdragers kan de kerk haar roeping, om het evangelie aan de afgedoolden leden der kerk te brengen, op juiste en doeltreffende wijze vervullen".

Het loont de moeite daarmee eens te vergelijken wat de Synode van Utrecht in 1923 (dus tien jaar later) uitsprak inzake de evangelisatie. In artikel 92 van de acta lezen we onder meer (punt 4): „de opzettelijke evangelisatie dient uit te gaan van, voor het minst te staan onder leiding van den kerkeraad. Deze heeft voor de evangelisatie gebruik te maken van de gaven en krachten, die God tot dit werk in de gemeente heeft geschonken".

We zien in dit tijdsverloop van tien jaren een aanmerkelijk verschil tusschen de conclusies van het bovengenoemde evangelisatiecongres en de uitspraken van de synode. Op het evangelisatiecongres spraken immers uit: de ambtsdragers hebben, de helpende hand te bieden en zoo noodig leiding en stuur te geven en toezicht uit te oefenen. In 1923 spreekt men uit: uitgaan van, voor het minst staan onder leiding van den kerkeraad.

Wanneer we dus willen spreken over de reformatie van ons evangelisatiewerk, zal dat moeten inhouden, dat we over 1923 terug gaan tot 1913¹⁾. Maar de schriftuurlijke lijn is inzake 't evangelisatiewerk toch in 1913 beter gezien dan in 1923. Ja, de uitspraken van 1923 hebben ten slotte in den jongsten tijd hierin hup

¹⁾ Al willen we daarmee niet zeggen dat op deze handelingen van 1913 geen enkele kritiek valt uit te brengen.

laatste en kerken en hooren van is veel ja opgemerkt, zen, dan is dingen van van onzen men. Natu. om. Maar om" is w ambt uitg ambtsdrage gelisatiea recht pro boeke van qua amb staande in vigen.

Wanneer de eerste dan zijn w we ook h we zuiver in ook to juiste exe zake dien zijn conse meer van muleerend die geloov schoonste achtig pro C. a. d. 13

In me

Op Zon-heengegaa dienst in medepredi kamer bije hij met e hij plotsel ter de doe

Algemeen jaren met name zijn sten tijd 's middags Dienst de We zoud zijn we n was steed wegnemen.

Terwijl hijzelf ver-begevende zijn God h die in het door zijn feerende E Emerita nemen lag waarheid

Slechts kantencon heeft hij e trof, dat we verder dit gebeu recht lag kerkelijke

Zijn uit heel zijn zettend v aan de G vizier voo dezen niet ping, getu was aange Kerken zo geen door gezonden. Synodale hen in Ch uitwerpinge zijn hand als „De r-beest", was tot bekeer den blijven

Van zij in het Ge van den 2 Ook he stelling. E wel als b Bij de hield hij e zoodat ook In zijn Woord. D ook zijn k